

ЦАНА 50 Н. ФЭН. — PREIS 50 РЛ.

LE JOURNAL BIÉLORUSSIE
"LA PATRIE"DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
"DAS VATERLAND"THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
"THE FATHERLAND"

№ 9 (609)

1. жнівеня 1963 г.

ГОД ВЫДАНЬЯ 17

Маскоўскія перамовы

Апошнімі тыднямі Масква была цэнтрам увагі ўсіх, хто цікавіцца палітычнымі справамі. Гэта — з прычыны амэрыканска-ангельска-савецкіх і савецка-кітайскіх перамов, I першыя і другія перамовы выклікаюць вялікую ўвагу таго, што яны могуць стаць важнымі вехамі на шляху далейшага развязвіцца сусветнага палітычнага палажэння.

Савецка-кітайскія перамовы ў ідэяльных пытаннях закончыліся бяз ніякіх пазытывных вынікаў. Абодва бакі засталіся на сваіх падпірдных пазыцыях. Пасля некалькіх нерэгулярных сустрачоў з савецкай дылегацыяй, кітайцы з халоднай ветлівасцю развязваліся з сваімі савецкімі «таварышамі» і вярнуліся ў Пекін, дзе было наладжанае трывомфальнае спаткаванне, як пасля вялікай перамогі. Магчымы што безраззультатнасць гэтых перамовы кітайскай камуністычнай лідараў уважаюць вялікім дасягненнем, паколькі гэта больш падкрэсліла іхную незалежнасць ад Масквы і дае ім магчымасць да больш адкрытага самастойнага дзеяння, як адно з кіруючых цэнтраў сусветнага камуністычнага руху. Абектыўна бручы, маскоўскія савецка-кітайскія перамовы падкрэслілі расколу у камуністычным лягеры. Яны ў познай ступені легалізавалі існаваньне двух варожых камуністычных цэнтраў. Кожны з гэтых цэнтраў цяпер адкрыта намагаецца аўдзяднаць навокал сабе найбольшую колькасць прыхільнікаў сараднікам паўністых і некамуністычных краін. Тэндэнцыі да расколу на прасавецкі і пракітскі фракцыі назираюць у кампартыях Італіі, Бельгіі і іншых краін. Кіраўніцтвы некаторых кампартый займаюць пазыцыю чакання, іншыя спышаюць аўдзяднаць савецкіх сараднікамі і ўзгадніваюць падтрымкі савецкай кітаянскай пазыцыі, працоўчуячы ў сваіх прэсах савецкім аргументамі і публікуючы кітайскія.

На Захадзе спачатку ўважалі, што Крэмль узяліжнівае падпісаныя ўмовы аб забароне яздзernых выпрабаванняў ад згоды Захаду падпісаць пагадненне аб ненападзе паміж краінамі НАТО і краінамі Варшаўскага ваенага блёку, а таксама наладзіць кантрольныя пункты на лётнішчах, чыгуначных вузлах, на аўтамагістраліх і буйнейшых партох заходніх і падкамуністычных краінай. Здыўляе раптоўная згоды Хрушчова на такі шырокі кантроль на савецкай тэрыторыі, што да гэтага часу ён адкідаў, называючы «шпіяняжам». Паводле Хрушчова, заходнія дзяржавы маглі-б таксама мець падстайнуюю пры савецкім войску, разьмешчаным у савецкай зоне Ніямецчыны, а савецкі ўрад меў-бы сваіх прадстайных пры войску заходніх дзяржав, разьмешчаным у Ніямецкай Федэральнай Рэспубліцы. Хрушчоў таксама заявіў, што савецкі ўрад гатоў весці перамовы аб скарачэнні колькасці замежнага войска, якое знаходзіцца на тэрыторыі заходніх і ўсходніх Ніямецчыны.

На Захадзе спачатку ўважалі, што Крэмль узяліжнівае падпісаныя ўмовы аб забароне яздzernых выпрабаванняў ад згоды Захаду падпісаць пагадненне аб ненападзе паміж краінамі НАТО і краінамі Варшаўскага пакту. Пазней выявілася, што такі залежнасці Крэмль ня робіць. Із заўга Хрушчова вынікае, што савецкі ўрад гатоў падпісаць умову аб забароне яздzernых выпрабаванняў у атмасфэры, космасе і пад водой незалежна ад таго, ци будзе падпісаная ўмова аб ненападзе ці не.

Фактычна савецкі ўрад высунуў прарапорту падпісаць трох асобныя ўмовы: аб забароне яздzernых выпрабаванняў, аб ненападзе і аб «увядзеніні некаторых мерапрыемстваў для падпірднення раптоўнага нападу». Усе гэтыя мерапрыемства савецкі ўрад падтрымлівае кітайскую пазыцыю, прамоўчуючы ў сваіх прэсах савецкім аргументамі і публікуючы кітайскія.

Ніяма сумлеву, што кітайская камуністычная займаюць больш скрайнія, дагматычныя і вялічычныя пазыцыі, чымся савецкія кіраніцтва. Але гэта яшчэ не азначае, што Хрушчоў стаўся дэмакратам-лібералам. І Хрушчоў і Мао Цзэ Дун далей прытрымліваюць тae саме дагмы, а ня юхільнасці перамогі камунізму ўва ўсім съвеце. Рэзыхдаканы паміж імі паліяюць у мэтадах. Хрушчоў абыае дасягнучу сусветнага камуністычнага панавання «мірнымі шляхамі — шляхам лякальных камуністычных рэвалюцый», Мао Цзэ Дун уважае за лепшэ беспаспэчнью венскую інтэрвенцыю з боку «сацыялістычнага лягера». Зрэштай, сваю вернасць камуністычнаму дагматизму Хрушчоў як ная треба лепш прадэмантраваў нядаўна сваімі дачыненінамі да інтэлігэнціі падсавецкіх народоў.

Маючы гэта на ўвазе, цяжка падзяліць той энтузізм, з якім бальшынія заходніх каментатаў ставіцца да перамовы ў Маскве паміж прадстайнікамі Злучаных Штатаў, Ангельшчыны і Савецкага Саюзу ў справе падпісанняя пагадненняў аб спыненіні яздzernых выпрабаванняў. Усім ведама, што з малымі вынікамі, ўсе пагадненія, падпісаныя дасюль заходнімі дзяржавамі з савецкім урадам, выявіліся бязвартаснымі шматкамі паперы — дзеля таго, што Савецкі Саюз іх ніколі не распектаваў. Ніяма ніякай гарантіі що цяпер становішча савецкага ўраду ў гэтым пытанні змянілася.

На глядзачы на гэта, у заходніх палітычных колах пануе вялікі аптымізм з прычыны пераканання, што пагад-

нене аб частковым спыненіні яздzernых выпрабаванняў будзе на дніх падпісанася. Перамовы трывалыя ў са-кіце. Аднак, наколькі ведама, прадбачане пагадненіе датычыць забарону выпрабаванняў у атмасфэры, у космасе і пад водой. Забарона не абымае выпрабаванняў пад зямлёй.

Апрача таго, Хрушчоў прарапанаваў і іншыя мерапрыемстваў дзеля «паслаблення міжнароднага напружання». Ен прарапануе падпісаць пакт аб ненападзе паміж краінамі НАТО і краінамі Варшаўскага ваенага блёку, а таксама наладзіць кантрольныя пункты на лётнішчах, чыгуначных вузлах, на аўтамагістраліх і буйнейшых партох заходніх і падкамуністычных краінай. Здыўляе раптоўная згоды Хрушчова на такі шырокі кантроль на савецкай тэрыторыі, што да гэтага часу ён адкідаў, называючы «шпіяняжам». Паводле Хрушчова, заходнія дзяржавы маглі-б таксама мець падстайнуюю пры савецкім войску, разьмешчаным у савецкай зоне Ніямецчыны, а савецкі ўрад меў-бы сваіх падстайных пры войску заходніх дзяржав, разьмешчаным у Ніямецкай Федэральнай Рэспубліцы. Хрушчоў таксама заявіў, што савецкі ўрад гатоў весці перамовы аб скарачэнні колькасці замежнага войска, якое знаходзіцца на тэрыторыі заходніх і ўсходніх Ніямецчыны.

Як адзначылі французскія газеты, Францыя ў саюзе з Ніямецкай Федэральнай Рэспублікай лічыць сваімі аўтарычысцікамі «шпіяняжам». Паводле Хрушчова, заходнія дзяржавы маглі-б таксама мець падстайнуюю пры савецкім войску, разьмешчаным у савецкай зоне Ніямецчыны, а савецкі ўрад меў-бы сваіх падстайных пры войску заходніх дзяржав, разьмешчаным у Ніямецкай Федэральнай Рэспубліцы. Хрушчоў таксама заявіў, што савецкі ўрад гатоў весці перамовы аб скорачэнні колькасці замежнага войска, якое знаходзіцца на тэрыторыі заходніх і ўсходніх Ніямецчыны.

На Захадзе спачатку ўважалі, што Крэмль узяліжнівае падпісаныя ўмовы: аўдзяднаць савецкай школынцтва. Нельга за-пірачыць, што ў гэтай галіне зробленыя нямалыя, асабліва ў колькасцім аспекце. Але на Беларусі ѹ пад гэтым поглядам апошнімі гадамі назіраецца застой, а ў галіне сельскага школынцтва нават відавочныя заняпад.

Вось дадзеныя, узятыя з чацвертага нумару «Вестніка статыстыкі» за гэты год. У ім Цэнтральная Статыстычнае Бюро СССР падае такі лічыць, адносна колькасці школы для вясковаса-маладзінцаў:

Як адно з пайбліжшых сваіх дасягненняў, савецкі рэжым падае развязвіць савецката школынцтва. Нельга за-пірачыць, што ў гэтай галіне зробленыя нямалыя, асабліва ў колькасцім аспекце. Але на Беларусі ѹ пад гэтым поглядам апошнімі гадамі назіраецца застой, а ў галіне сельскага школынцтва нават відавочныя заняпад.

Пад падпісаныя пакты, у гэтым часе прынамся падвойлі колькасць сваіх сельскіх школы, а не-каторыя, як напрыклад Эстонія, пабольшилі ў п'ять разоў.

Пададзеныя намі лікі аб пачатковым школынцтве ў Беларусі ѹ адпаведныя падпісанымі з іншымі распублікамі з'яўляюцца трагічнымі. Яны ня могуць на трыўляжы ѿвесі наш народ. Яны ня могчыцца паказаць, да якіх страшніх вынікаў даводзіць стасаваная і дзял на нашай бацькаўшчыне практика перасялення маладога пакаленія на шырокія дыстанцыі.

У 1953—54 навучальным годзе Беларусь мела 1049 вясковых школы, Пяцігадовы пазней, гэты значыць у 1958—59 навучальным годзе, з папярэднім колькасці засталося 448 школы. Гэта значыць — за гэты час колькасць школы зменышылася больш як на палавину. Праз тры гады — у 1961—62 навучальным годзе, з колькасці падпісаныя пакты, у 1962—63 колькасць школы для вясковаса-маладзінцаў упала да 884

Гэты дадзеныя паказаюць на толькі тэнденцыю да зменшання агульнага ліку школы для сельскай маладзі, але ідуць у разрыв з прыростам вучніўкай моладзі. Найболы пачатковых школы на Беларусі налічвалася ў 1953—54 годзе — 10 гадоў пасля вайны, які раз у гэтым часе школы ахоплівалі тулю моладзі, якія нарадзіліся ў часе вайны або хуткі пасля яе, калі нараджаныя з'яўлялисься да 915-ци, а ў наступным навучальным годзе, гэта значыць 1962—63 колькасць школы для вясковаса-маладзінцаў упала да 884

Гэты дадзеныя паказаюць на толькі тэнденцыю да зменшання агульнага ліку школы для сельскай маладзі, але ідуць у разрыв з прыростам вучніўкай моладзі. Найболы пачатковых школы на Беларусі налічвалася ў 1953—54 годзе — 10 гадоў пасля вайны, які раз у гэтым часе школы ахоплівалі тулю моладзі, якія нарадзіліся ў часе вайны або хуткі пасля яе, калі нараджаныя з'яўлялисься да 915-ци, а ў наступным навучальным годзе, гэта значыць 1962—63 колькасць школы для вясковаса-маладзінцаў упала да 884

Гэты дадзеныя паказаюць на толькі тэнденцыю да зменшання агульнага ліку школы для сельскай маладзі, але ідуць у разрыв з прыростам вучніўкай моладзі. Найболы пачатковых школы на Беларусі налічвалася ў 1953—54 годзе — 10 гадоў пасля вайны, які раз у гэтым часе школы ахоплівалі тулю моладзі, якія нарадзіліся ў часе вайны або хуткі пасля яе, калі нараджаныя з'яўлялисься да 915-ци, а ў наступным навучальным годзе, гэта значыць 1962—63 колькасць школы для вясковаса-маладзінцаў упала да 884

Гэты дадзеныя паказаюць на толькі тэнденцыю да зменшання агульнага ліку школы для сельскай маладзі, але ідуць у разрыв з прыростам вучніўкай моладзі. Найболы пачатковых школы на Беларусі налічвалася ў 1953—54 годзе — 10 гадоў пасля вайны, які раз у гэтым часе школы ахоплівалі тулю моладзі, якія нарадзіліся ў часе вайны або хуткі пасля яе, калі нараджаныя з'яўлялисься да 915-ци, а ў наступным навучальным годзе, гэта значыць 1962—63 колькасць школы для вясковаса-маладзінцаў упала да 884

Гэты дадзеныя паказаюць на толькі тэнденцыю да зменшання агульнага ліку школы для сельскай маладзі, але ідуць у разрыв з прыростам вучніўкай моладзі. Найболы пачатковых школы на Беларусі налічвалася ў 1953—54 годзе — 10 гадоў пасля вайны, які раз у гэтым часе школы ахоплівалі тулю моладзі, якія нарадзіліся ў часе вайны або хуткі пасля яе, калі нараджаныя з'яўлялисься да 915-ци, а ў наступным навучальным годзе, гэта значыць 1962—63 колькасць школы для вясковаса-маладзінцаў упала да 884

Гэты дадзеныя паказаюць на толькі тэнденцыю да зменшання агульнага ліку школы для сельскай маладзі, але ідуць у разрыв з прыростам вучніўкай моладзі. Найболы пачатковых школы на Беларусі налічвалася ў 1953—54 годзе — 10 гадоў пасля вайны, які раз у гэтым часе школы ахоплівалі тулю моладзі, якія нарадзіліся ў часе вайны або хуткі пасля яе, калі нараджаныя з'яўлялисься да 915-ци, а ў наступным навучальным годзе, гэта значыць 1962—63 колькасць школы для вясковаса-маладзінцаў упала да 884

Гэты дадзеныя паказаюць на толькі тэнденцыю да зменшання агульнага ліку школы для сельскай маладзі, але ідуць у разрыв з прыростам вучніўкай моладзі. Найболы пачатковых школы на Беларусі налічвалася ў 1953—54 годзе — 10 гадоў пасля вайны, які раз у гэтым часе школы ахоплівалі тулю моладзі, якія нарадзіліся ў часе вайны або хуткі пасля яе, калі нараджаныя з'яўлялисься да 915-ци, а ў наступным навучальным годзе, гэта значыць 1962—63 колькасць школ

Пошукі, пошукі...

Ад Рэдакцыі: З мэтай пошукаў беларускай літаратурнай спадчыны з XIX стагодзьдзя Польшчу наведаў беларускі літаратуравед Адам Мальдзіс. Ён быў схіраваны туды Інстытутам літаратуры Акадэміі науک БССР. З вынікамі гэтых пошукаў ён падзяліўся на бачынках газеты «Літаратура і мастацтва». З увагі на цікавасць і для нашых чытачоў, мы тут і перадрукуюваем адзін із ягоных артыкулаў.

*

Гісторыя беларускай літаратуры XIX стагодзьдзя мае багата «белых плям». Гэта і загадкі ў жыццёвых і творчых біографіях такіх пісьменнікаў, як Вагрым і Багушэвіч, Дуніна-Марцінкевіч і Вярыгі-Дарэўскі, Барщэўскі й Рыпінскі. Гэта і асобныя кнігі, пра якія вядома толькі тое, што яны існавалі. Гэта і асобныя творы, якія з прычыны адсутнасці беларускай друкарні трыбуны, з прычыны жорсткай цэнзуры засталіся ў рукапісах і не адшуканы да сяняшняга дня. Гэта і таямнічыя акаличнасці звязаныя на съвет некаторых выданьяў, якія друкаваліся або нелягальна ў краіне, або з мажой. Гэта... Для ці мала што загінула ў гады, калі каралі навет за заходуўанье беларускіх кніжак, ці мала што спалена ў завірусе дзвюх войнаў, а то і пра ўсю сцьёрта няўмольным часам. Дастатковая сказаць, што й сяняня ў нас не адшуканы асобныя архівы Дуніна-Марцінкевіча і Лучыны, Багушэвіча і Вярыгі-Дарэўскага. Вядома толькі, што іх паперы часткова трапілі ў багатыя зборы Ельскага, і да Кіркора, і да Зямкевіча. Але дзе гэтыя самыя зборы?

І вось, працуячы над дасьледваньнем беларуска-польскіх літаратурных сувязей у XIX ст., я убачыў, што вельмі часта нікі архіўных пошукаў вядуць у братнюю Польшчу. Туды частковая трапілі зборы А. Ельскага, Там, у Варшаве, быў Р. Зямкевіч, які звіраў (а навет і праства выкрадаў з бібліятэкаў) ўсё, што мела дачыненне да беларускага пісьменства. Урошце ў Польшчы, у Кракаве й Познані, былі выдадзеныя кнігі Ф. Багушэвіча «Дудка беларуская», «Траллянчака», «Смык беларускі». Магчыма, у друкарнях Ул. Анчыца і Р. Нікульскага захаваліся рукапісныя арыгіналы?! Магчыма, там-же знаходзіцца і яшчэ адзін зборнік клясіка нашай літаратуры — «Скрыпка беларуская»? Па меничай меры, польскія біографы Багушэвіча (і пра гэта ўжо згадаў С. Александровіч) называюць яе побач з іншымі друкаўнымі зборнікамі пасты. А калі «Скрыпка» друкавалася, дык, магчыма, там-же, дзе «Дудка» або «Смык»...

Літаральна на першым кроку варшаўскіх пошукаў міне спатка расчараваныем. На катэдры беларускай філяліі пры Варшаўскім універсітэце мне паведамілі, што пасля съмерці Р. Зямкевіча ягоныя зборы трапілі ў руки Ю. Галомбзка, аўтара вядомай манаграфіі пра Дуніна-Марцінкевіча. На жаль, у 1944 годзе дом Галомбзка быў уничтожаны разбіраны бомбай, і тады чынам, рукапісныя скарбы Зямкевіча назаўжды заўгнулі. Бядя, як кажуць, ходзіць у пасы: у Нацыянальнай бібліятэцы я даведаўся, што ў час вайны згарлі таксама ўсё эмігранцкія зборы, якія паходзілі з Эпэрэвія (Швейцарыя). А там-же, як бачна з волі, апублікавана яшчэ ў 1929 годзе, заходуўаліся некаторыя нелагальнія выданыні на беларускай мове

(напрыклад, «Змова»), а таксама перапіска В. Дуніна-Марцінкевіча з прагрэсіўнымі эмігрантскімі арганізацыямі.

Аднак за пасъляваенныя гады рукапісны аддзел Нацыянальнай бібліятэкі ў Варшаве набыў мнóstva прыватных архіваў, якія яшчэ не публікаваныя апраражком. А паколькі ў савецкіх бібліятэках гэтыя творы не захаваліся, дык, можа, яны прынамсі адшуканыя сярод папераў таго-ж Кіркора...

І зноў — расчараўаныне. У бібліятэцы Ягелонскага ўніверсітэту, адным з найбуйнейшых кнігасховішчаў Польшчы, захавалася толькі частка архіву А. Кіркора. У ёй ёсьць многа матэрыялаў за Янкі Лучыны. Праўда, частка з іх ужо вядома. І раптам — больш буйная знаходка: неўдомая пасты В. Дуніна-Марцінкевіча «З-над Іслачы». Іхні рукапіс бібліятэка набыла зусім нядайна ад М. Круповіч. «Алавяданне Наума Прыгаворкі ў 2-х частках з-над Іслачы» — звестаўшыся ад савецкай этнографіі, археалёгіі, ёсьць запісы беларускіх народных песень, але няма нічога, што непасрэдна датычылася бібліятэка. Але паколькі яны пасты асобы Вярыгі-Дарэўскага. Праўда, у рукапісным аддзеле той-же бібліятэкі знайшліся вельмі цікавыя лісты А. Ельскага да Ю. Крашэўскага, а таксама польскія творы Ф. Савіча і іншых беларускіх аўтараў. Але паколькі яны пасты аўтараў рэалістична паказаў тое шляхоцкае, у якім ён жыў (Іслач — речка лін. Люцінкі). Між іншым, паяўляеца ўжо й Сабковіч, які пазыней стаў цэнтральным героям «Залётай». На першай страницы рукапісу стаіць пячатка А. Ельскага. Значыць, не лягenda, што ў Ельскага ў Замосці знаходзіліся паперы на Нацыянальнай бібліятэку трапіла частка збору вядомага беларускага калекцынера й аматара старын.

Старанна праглядаю волісі далей. Звяртаю асаблівую ўвагу на прозвішча Ельскага. Вось яно сустракаецца зноў. Невялікая кніга, у якой пакідалі свае водгукі наведвальнікі музею А. Ельскага ў Замосці. Усюю зроблену 225 запісаў на расейскай, польскай, французскай, нямецкай і навет дацкай мовах. А вось гучыць беларускія слова. І навет вешчанавае.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

Як вядома, у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочацца больш падрабязней спыніцца на пошуках, звязаных з асобай Ф. Багушэвіча.

І вось у вапонні дзень перад ад'ездам у Кракаве, у друкарні Уладыслава Анчыца пры пасрэдніцтве Яна Карловіча быў надрукаваны «Дудка беларуская» і «Траллянчака». Беларускі пасты прыняхіджкаў сюды на VI з'езд польскіх даследчыкаў прыроды ў ліпені 1891 году. Багушэвіч таксама пераходаў Кракаўскай нацыянальнаму аўтарству. «Залётай» на пасадзе Чарторыйскіх. Хочац

Лягенды карысныя й шкодныя

(Заканчэнне з 3-ай бач.)

дышкутую з аланцам, колькі стараеца даляй. Радзівілаўскія пісакі ствараюць лягенды аб Радзівілаўскім працічуроў Ліздэйку, што — як Крызв-Крызвіта — разгадваючы сон Гедыміна, напіарочый будучай Вільні і з гэта быў прызначаны Радзі-вілам, як той, што радзіў заклесці Вільню.

«Вестка аб мучаніцтве за Альгерда трах праваслаўных вернікаў не перахавалася ані ў хроніках літоўскіх, ані ў тагачасных летапісах ноўгарадзкіх і псковскіх...» И адно толькі знаходзім весткі аб гэтым аж паўтара стагодзьдзя пазнейшы на маскоўскіх кірніцах.»

Пратапрасьвіцер М. Лапіцкі адказвае: «Хіба-ж як можна лічыць прамаўляючым цверджаннем, што Свя. Віленскіх Мучанікаў ня было, абысноўваючыся на тым, што ў летапісах не згадаючыца даты іхнасі съмеркі, кананіцы ды месца пахоўнай. Ідучы такай дарогай, можна прыйсці да выяснування, што ня было і Мэльхіэзідка.»

Калі К. Ходыніцкі, гаворачы аб праваслаўных мучаніках, дзеўся, чаму аб іх маўчаша сучасныя летапісы праваслаўных краін, (хады — дзякуючы сваім купонам — як у Ноўгарадзе та і у Пскоўве маглі ведаць, што робіцца ў Вільні), дык гаворачы абеліскіх мучаніках — тут ужо ня можна не звязаць ягонаў увагі поўнае маўчаныне летапісаў каталіцкіх краін. Маўчаныне гэтае тым больш дзеўнае, што пад бокам Літвы знаходзіцца тады Крыжацкі орден, якому вельмі быў-б на руку падобны пераследы хрысціян у Вільні, і які-б не прамінуў-бы выкарыстаць гэта (каль-б такі факт быў) для свае альтылітускай пропаганды ў Заходній Эўропе, адкуль, бяручу гроши ю людей, мусіў-ж нечым выказацца, што гэтыя гроши ю люди ўм яму патрэбныя.

К. Ходыніцкі піша:

«Правыя рэлігійная фанатызму з боку ліцвіноў былі для тагачасных летапісаў ідэальным доказам канечнасці барабы з Літвой і ўядзенін туды мячом хрысціянства. Аднак усе польскі і крыжацкія кірніцы не ўспамінаюць аб мучаніцтве 14 францішкану ў Вільні.»

Пратапрасьвіцер М. Лапіцкі адказвае: «Не зьяўляецца пераконваючым гэтае сама і другое цверджанне, быццам Свя. Віленскіх Мучанікаў ня было зусім, абрэгнутаванае толькі на тым, што аб іх успамінаюць расейскія летапісы і «неразгаданыя» Кронікі Інфлянтыкі, а нічога не ўспамінае р-каталіцкі Захад. Як ведама, р-каталіцкі Захад, з часу крыжовых паходу ды інквизыцы, паліту толькі кінкі і дакументы аб іншых веравызнаннях, але і людзей, тады, калі і былі ўспаміны абы Свя. Віленскіх Мучаніках, дык яны съведама зъшчаны.»

І яшчэ далей 43 радкі на гэтую тему (шпількай у бок сваім «бротам у Хрысьце», хады ўсё гэта зусім не на тэму. Такі спосаб вядзенія дыскусіі даводзіў бы, што пратапрасьвіцер М. Лапіцкі ня вельмі і хоча дыскудаваць, у душы прызнаючы сваім праціўнікам. Але такі спосаб вядзенія дыскусіі можа таксама съветчыцы і а браку пашаны да сябе, як да духоўнай асобы, ды а браку пашаны да сваіх чытальнікоў, бо ж так пісаць дыскусійны артыкул можна толькі для вельмі цёмнай масы. Але Бог з ім.

Некаторыкі мае сябры (у сувязі з маімі артыкуламі абы Рагнедзе) папрыяцельску мяне павучачыць, што змагацца з лягендамі могуць толькі недапечаныя студэнты, якія яшчэ не разумеюць, што гісторычныя лягенды ўзбагачаюцца нацыянальную гісторыю, і калі ўсе народы шануюць свае лягенды, дык тым больш павінны гэта рабіць мы, бо зманічаны з лягендамі прывіздае толькі да абайднічані і так — паводзя іх — небагатай нашай гісторыі. Пры гэтым дадаючы, што калі мова ўдзе пра такую Рагнедзу-Гарыславу, дык толькі съляпіны на бачыць, якіх вілікі паслугі лягенды гэта аддала беларускаму Адраджэнню.

Вось-ж, накідаючы збоку тут лягендамі абы Рагнедзе, падсумаваны ўсіх плюсаў і мінусаў якой належыць яшчэ будучыні, мы маем якраз нагоду затрымацца тут над аднінай нашай гістарычнай лягендай, дзе падсумаваныне гэтае можна зрабіць ужо сяняня. Лягендай гэтае ёсьць лягендада Крызв-Крызвіце, галоўным паганскім съяўтаратам у Вільні. Выдуманая чужынцамі ў XV ст., грунтаваная на на баламутным запісе прускага летапісца П. Дысбурга або прускім Крызвіце з XIV ст. Паводле Дысбурга, улада гэтае прускага папы сягала далёка пазаду прускім землём, аж да Эстоніі ўключанія. З гэтага ўжо на трэба было вілікай фантазіі, каб — пасыль заваяваныя Прусіі кірнікамі — перакінуць гэту Крызвіце на літоўскую зямлю, дзе — у заходній яе частцы — жылы паганская балты. Міталёгі аднак перакінулі Крызвіце (ципер — Крызв-Крызвіта) не да балтав, але ў нашу Вільню, зъмінічыў гэтым на толькі рэлігійную жыхароў кірніцкі Вільні (якія тады не называлася яшчэ Вільні, але Крызв-горадам), але і сінія ёсці ўспамінілі.

Лягендада Крызв-Крызвіце на гэта была

Зь беларускаю жыцьцю

Беларускае селішча адпачынку

Беларускае грамадзтва Задзіночаных Штатаў Амэрыкі ў дніх 4-7 ліпеня сёлета перажыла дні запраўднага націянальнага ўзьдыму. У гэтых дніх адбылося адкрыццё першага ў Амэрыцы Беларускага Селішча Адпачынку «Менск», якое знаходзіцца ў прыгожай і здравой мясцовасці Кацкільскіх гораду ў штаце Нью-Ёрк, калі 90 міліяў на поўнач ад гораду Нью-Ёрк. У Амэрыцы ўвайшло ўжо ў звычай, што летам амаль усе працоўныя ўцікаюць на парыядычную звязку душных гарадоў у спэцыяльна пабудаваныя для гэтага адпачынковых дамы ці цэльныя селішчы, званыя паангельску рэсортамі. Гэтак робіцца і мясцовыя Беларусы. Але дагэтуль яны расцікаюцца па розных агульных ці іншанациональных селішчах. Сёлета-ж упярэдзіно маюць нагоду праводзіць свой адпачынок у супольнай беларускай сям'і.

На ўрачыстасце адкрыцця гэтага селішча зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Далей прамаўлялі: старшыня Галоўнай Управы Беларускага Жаночага Згуртавання сп-ня Вера Бартуль, ад беларускай калёніі Кліўленду сп. Ул. Дунец, ад Беларусаў Чыкага ген. Дзямідаў, старшыня Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтваў беларускай мастакоў у вольным съвеце: сп. П. Мірановіч, сп. В. Жаўняровіч. У адпачынку ў Нью-Ёркі сп. С. Станкевіч, які прамаўляў наступныя злавы асветчаныне, што адным з важнейшых звязаныя новай Галоўнай Управы БАЗА, як і яго асабістым, як ейных старшынём, ёсьць наладжэнне такога супрацоўніцтва на здаровых націянальных падставах. Ен зазначыў, што вуглавым каменем таго паразумення ў супрацоўніцтве якраз стала гэтае селішча, у якім знайшлі ўжо супольную мову ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Урачыстасць адкрыцця гэтага селішча зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Далей прамаўлялі: старшыня Галоўнай Управы Беларускага Жаночага Згуртавання сп-ня Вера Бартуль, ад беларускай калёніі Кліўленду сп. Ул. Дунец,

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памысляцца (селишча пакуль што разлічана на 400 чалавек), і некаторыя былі начан размешчаны ў супольнай мове ўсе Беларусы добрае волі, сёлета-ж на палітычных ці арганізацыйных розніцах.

Галоўнай-ж урачыстасць адкрыцця зъехаліся з Нью-Ёрку, Нью-Брансвіку, Саўт Рызвіру, Кліўленду. Дэпутыт, Чыкага й іншых прыніюёрскіх масцовасці зъехалі 600 Беларусаў, што ўсе не маглі памыс